

COTIDIANUL CRAIOVEAN ÎN TIMPUL OCUPAȚIEI GERMANE (1916-1918)¹

Cristian-Iulian Ceacîru*

Rezumat: *La 21 noiembrie 1916, primele unități militare ale trupelor Puterilor Centrale au intrat în Craiova, marcând astfel începutul ocupației dușmane a orașului. Pentru craioveni debutau astfel doi ani de grele privațiuni și de încălcare a drepturilor civice. Aflați sub controlul strict al administrației militare germane, locuitorii orașului au trebuit să se adapteze la condițiile grele de viață în încercarea de a supraviețui.. Prezentul articol își propune să prezinte unele aspecte ale cotidianului unui locuitor al Craiovei din perioada ocupației germane a localității.*

Abstract: *On 21 November 1916, the first military units of the Central Powers entered Craiova, marking the beginning of the enemy occupation of the city. For the people of Craiova, this marked the beginning of two years of hardship and violation of civil rights. Under the strict control of the German military administration, the city's inhabitants had to adapt to harsh living conditions in an attempt to survive. This article aims to present some aspects of the daily life of a Craiova resident during the German occupation of the city.*

Cuvinte cheie: *Primul Război Mondial, ocupația germană, Craiova, privațiuni, viața de zi cu zi.*

Keywords: *First World War, German occupation, Craiova, deprivations, everyday life.*

Primul Război Mondial a reprezentat unul din cele câteva evenimente istorice care au schimbat din temelii cursul istoriei omenirii. Generații întregi au fost marcate de urmările pe care le-a generat, asemenea unor unde de șoc violente, prima conflagrație mondială. Intrată în război cu scopul realizării idealului național, în primele luni de implicare în conflict, România și armata sa au trebuit să se recunoască înfrânte în fața zdrobitoarea superiorității în oameni și armament a trupelor Puterilor Centrale. Deși a luptat cu mult eroism armata română, asemenea oficialităților și a unei întregi serii de instituții, a trebuit să se retragă în Moldova. Din păcate, teritoriul Olteniei, Munteniei și Dobrogei au picat sub brutala ocupație a autorităților militare inamice.

La data de 8/21 noiembrie 1918, primele unități militare germane au pătruns în Craiova. Pentru craioveni începeau astfel doi ani de lungi privațiuni și de încălcare flagrantă a drepturilor cetățenești. Imediat după intrarea germanilor în oraș s-a trecut la constituirea comandaturii de etapă nr. 249 aflată sub conducerea maiorului Schwabe, persoană recunoscută pentru purtarea sa brutală față de populația românească. La nivelul județului Dolj s-a constituit o comisie administrativă interimară formată din G.D. Pencioiu (președintele comisiei), J. Marinescu (profesor), H. Mandel (industriș), D. Anghelescu (avocat), Gh. Celăreanu, Al. Urziceanu. Primar al Craiovei a fost numit Fr. Springer, cel care anterior războiului fusese consul al Germaniei la Craiova. Bineînțeles că asupra comisiei administrative interimare se exercita un control strict de către administrația militară germană. Supravegherea acesteia a fost efectuată de căpitanul Hefter (urmat ulterior de căpitanul Schutter), iar controlul asupra Prefecturii Dolj și al administrației militare județene era efectuat de către căpitanul Pangenstecher (ulterior acestuia urmând căpitanul Lederle). În fine, Prefectura Poliției craiovene a fost pusă sub tutela poliției militare germane care era condusă de căpitanii Puchstein și Dorbritz².

O primă consecință a instituirii ocupației Puterilor Centrale a fost pentru craioveni, ca și pentru restul locuitorilor din teritoriul invadat, aceea a limitării dreptului la circulație liberă. Încă de

* Drd., Muzeul Olteniei Craiova, e-mail: iulianc01@gmail.com.

¹ Multe din informațiile din prezentul articol, referitoare la viața cotidiană a craiovenilor în timpul ocupației germane se regăsesc, într-o formă mult extinsă în teza personală de doctorat denumită „*Craiova în timpul Primului Război Mondial (1914-1918)*”.

² SJAN Dolj, Fond Prefectura Dolj, Serviciul Administrativ, Dosar 122/1919, f.302.

la începutul anului 1917 fiecare persoana care avea peste 15 ani trebuia să poarte permanent asupra sa un așa numit *Personal Ausweis – Bilet de Identitate* (Planșa 1). Acesta cuprindea rubrici referitoare la numele persoanei care deținea documentul, naționalitatea, data nașterii, ocupația, adresa de domiciliu. Existau de asemenea și *Permise de Mutare – Umzugschein* (Planșa 2), în care erau menționate numele capului familiei care se muta, noua adresă de domiciliu și numărul de camere pe care îl avea noua locuință.

Semnificativ a fost afectată și libertatea de deplasare în afara localității, pentru aceasta populația civilă având nevoie de un permis de a ieși din oraș. Circulația pe calea ferată pentru craioveni a fost posibilă din iunie 1917 când s-a reluat circulația pe mai multe rute care aveau ca punct terminus Craiova³. Mult timp a fost grav perturbată și activitatea poștei aceasta reluându-se sub auspiciile poștei militare germane, trimiterea scrisorilor de către locuitori trebuind să se facă obligatoriu prin intermediul acesteia, contravenienții fiind pedepsiți⁴.

Pentru un craiovean obișnuit aflat sub ocupația administrației militare a Puterilor Centrale, ziua începea invariabil cu deplasarea spre locul de muncă. La 2 decembrie 1916, comisia administrativă a orașului l-a însărcinat pe inginerul Th. Chivulescu să organizeze un serviciu de plasare al tuturor cetățenilor care nu aveau un loc de muncă stabil. În componența acestui serviciu, care își avea sediul în localul primăriei, intrau un director, un secretar, un copist, doi agenți externi și un aprod⁵. Respectivul serviciu, menit să fie o punte de legătură între patroni și lucrători, avea controlul absolut asupra angajărilor care se făceau în oraș. Atât muncitorilor cât și patronilor le era strict interzis să încheie înțelegeri pe cont propriu, serviciul de plasare trebuind să fie obligatoriu intermediar între cele două părți. În plus, la nivelul biroului de plasare s-a constituit un registru special în care trebuiau să se înscrie atât muncitorii cât și cei care conduceau diverse afaceri, patronii. Astfel se urmărea să se știe de către autorități situația exactă a locurilor de muncă din localitate⁶.

O problemă aflată permanent în atenția locuitorului de rând al orașului, în timpul ocupației armatelor inamice, era aceea a procurării hranei de zi cu zi. După doi ani de blocadă navală impusă de Antanta, în condițiile în care mare parte din alimente erau importate, situația asigurării hrănirii trupelor și a populației Puterilor Centrale ajunsese la un nivel critic. De aceea se poate afirma că ocuparea unei părți din teritoriul românesc, regiune foarte bogată în resurse agroalimentare, a reprezentat un adevărat balon de oxigen pentru Puterile Centrale.

La intrarea armatelor inamice în Craiova, spre uimirea și bucuria soldaților străini localurile erau foarte bine aprovizionate cu alimente și băuturi de tot felul⁷. Însă, cât se poate de repede, situația avea să se schimbe în rău pentru craioveni, ca de altfel pentru toată populația de pe teritoriul aflat sub conducerea administrației militare inamice. În primul rând s-a făcut o inventariere rapidă a tuturor resurselor de orice fel deținute atât de firmele comerciale cât și de persoanele particulare. Coroborată cu recensământul populației, efectuat cu operativitate la începutul anului 1917, această inventariere le-a permis ocupanților să aibă un tablou cât se poate de clar al resurselor

³ Decusară, 1920, p. 26.

⁴ Inspectorul silvic craiovean Emil Mihăilescu a trimis un raport ministrului girant Grigore Antipa, fără a folosi pentru aceasta poșta germană. Ca atare a fost pedepsit cu plata unei amenzi de 400 de mărci sau 30 de zile de închisoare (Tăriceanu, [f. a.], p. 26).

⁵ SJAN Dolj, Fond Primăria Craiova, Serviciul Administrativ, Dosar 17/1916, f. 147.

⁶ SJAN Dolj, Fond Primăria Craiova, Serviciul Administrativ, Dosar 17/1916, f. 147.

⁷ Sugestivă în acest sens este scena care îi are drept protagoniști pe un grup de soldați germani aflați în trecere prin Craiova, la câteva zile după ocuparea orașului: „După ce ne-am lepădat ranițele, am plecat imediat în recunoaștere prin oraș. Într-o ospătărie mîncăm copios. Ne pusesem în gând să nu-i arătăm cărciumarului că ne e foame. Dar sigur și-a dat seama că ne era cumplit de foame, nu doar din cauza postului negru din ultimele douăzeci și patru de ore, ci și a lungilor privațiuni de dinainte. [...] O friptură succulentă de găscă costă un leu și patruzeci de bani, adică o marcă, o friptură de porc și o tocăniță de vițel fiecare câte un leu, adică șaptezeci și cinci de pfenigi. Alături se dă – minune – pâine albă la discreție, apoi vin românesc de țară, lichior de trandafiri veritabil, brânză, mere și prăjituri.” (Velburg, 2018, p. 40).

agroalimentare existente pe teritoriul românesc cucerit. Apoi, administrația militară a stabilit o cantitate limită din fiecare produs care putea fi deținută, tot ceea ce trecea peste această cantitate trebuind să fie predată autorităților⁸.

Încă de la începutul anului 1917 pentru craioveni, ca de altfel pentru restul populației de pe teritoriul ocupat, s-au introdus cartele de pâine și de carne, prin intermediul acestora urmând să fie distribuite cantități infime din aceste produse (Planșele 3-4). Posesorii cartelelor trebuiau să fie foarte atenți cu păstrarea acestora, trebuind imediat să anunțe autoritățile dacă le pierdeau⁹. De asemenea trebuiau să predea imediat cartelele de alimente ale membrilor care decedaseră¹⁰.

Un lucru foarte benefic pentru craiovenii defavorizați a fost deschiderea cantinelor populare la sfârșitul anului 1917. Zilnic, în jurul prânzului, acestea ofereau 2500 de porții de mâncare locuitorilor săraci ai orașului. Cu toate acestea nu se poate afirma că alimentația craiovenilor în perioada ocupației germane era una îndestulătoare, ci dimpotrivă era una de minimă subzistență.

Bineînțeles că, în aceste condiții grele, cu riscul de a fi pedepsiți cu amenzi sau cu închisoarea, craiovenii au trebuit să recurgă și la piața neagră pentru a face rost de alimentele atât de necesare supraviețuirii¹¹.

În afara procurării hranei de zi cu zi, craioveanul mai trebuia să facă față și altei provocări, aceea a menținerii sănătății proprii în parametri optimi, lucru esențial pentru supraviețuire. Alimentația insuficientă, starea de igienă necorespunzătoare erau factorii principali ai răspândirii bolilor contagioase. La 23 martie 1917 doctorul Antonini a semnalat autorităților locale apariția primelor cazuri de tifos exantematic în Craiova. Ca atare s-a trecut la o susținută campanie de curățare de gunoaie a tuturor spațiilor publice, acestea fiind și dezinfectate cu var¹². Fiecare locuitor al Craiovei trebuia să își mențină o igienă personală cât mai bună, spălându-se pe corp și pe cap cu leșie slabă, aceeași substanță fiind folosită și pentru spălarea hainelor personale. În plus, casele și curțile trebuiau curățate și văruite periodic¹³.

Din păcate tot acest efort de prevenire nu a dat rezultatele scontate, în Craiova, numai în cursul anului 1917 raportându-se numeroase cazuri de diverse maladii¹⁴. În afara alimentației deficitare, a stării de igienă precare în lupta pentru menținerea sănătății, un craiovean avea de învins

⁸ De exemplu unul din primele produse asupra cărora s-a impus să se dețină o cantitate limită a fost zahărul, toți cei care dețineau peste 5 kg de zahăr trebuiau să predea restul cantității. Forțați de împrejurări, unii oameni au găsit o soluție ingenioasă, transformând restul de zahăr în sirop, produs asupra cărora nu existau (încă) restricții la cantitatea deținută. (Giurescu, 1976, p. 96).

⁹ *Dovadă*

Dșoara Albertina Stretcu din str. ne-a comunicat, incredințându-ne că pe ziua de 14 Aug. a. c. i s'a furat în piață geanta conținând 500 de lei și cartelele de carne și pâine" (SJAN Dolj, Fond Primăria Craiova, Serviciul Administrativ, Dosar 87/1917, f.1).

¹⁰ „DECLARAȚIE pentru Reducerea membrilor unei gospodării.

Domnule Primar

Subscris din acest oraș, strada Șerban Vodă No.5 pendinte cu locuință de circ. III polițienească depun spre anulare cartele de pâine sub No. 13431 și 7506 cu 16 cupoane în matcă neîntrebuințate pe timpul de la 27 Aug - 9 Sept până la 10-23 Sept 1917, întru cât numărul membrilor gospodăriei ele s'a redus cu o persoane și anume: - Nicolae Albu decedat" (SJAN Dolj, Fond Primăria Craiova, Serviciul Administrativ, Dosar 31/1917, f. 58).

¹¹ O descriere savuroasă, în acest sens, îi aparține avocatului și publicistului bucureștean Ion Valjan: „E o mare lipsă de alimente. Nemții cară în fiecare zi, cară cumplit. Grâne, vite mari, vite mici, untură, uleiuri vegetale, unt păsări tăiate, făină, ouă, lână, fier, bronz, săpun, coloniale, conserve. Trenuri întregi pornesc zi și noapte spre Germania. [...] Porcul e tăiat în coșciug unde face de-a binelea pe mortul. Și cosciugul e așezat în căruță. Bocitoarele satului însoțesc cortegiul. Măcelarii sunt și ei alături, triști că pot să piardă paralele investite în defunct dacă sunt prinși. Câte un trecător salută impresionat. Armata germană salută și ea. Așa reușesc uneori să mă înfrupt cu un kil sau două din carnea răposatului (Valjan, 2013, p. 152).

¹² SJAN Dolj, Fond Primăria Craiova, Serviciul Administrativ, Dosar 2/1917, f. 80.

¹³ SJAN Dolj, Fond Primăria Craiova, Serviciul Administrativ, Dosar 2/1917, f. 182.

¹⁴ În Craiova, în cursul anului 1917 s-au înregistrat 97 de cazuri de febră tifoidă, 66 de difterie, 61 de friguri recurente, 49 de tifos exantematic, 49 de scarlatină, 29 de dizenterie, 7 de turbare. Cel mai probabil, în realitate, numărul acestor cazuri de maladii a fost mult mai mare (SJAN Dolj, Fond Primăria Craiova, Serviciul Administrativ, Dosar 2/1917, f. 14).

și alte obstacole. În primul rând numărul cadrelor medicale din oraș nu era unul corespunzător. Apoi, în multe cazuri medicamentele nu se găseau sau erau foarte greu de procurat. În fine, o altă cauză a acestei stări de fapt era și teama unora dintre locuitori de doctori, cei infectați preferând să-și ascundă boala decât să primească îngrijiri medicale¹⁵.

Trăind sub un regim aspru de ocupație militară, zbătându-se tot timpul să-și găsească hrana de zi cu zi și să-și mențină sănătatea sa și a familiei sale, pentru un locuitor al Craiovei probabil că problema petrecerii timpului liber nu era una din priorități. Deși afectate grav, instituțiile culturale craiovene nu și-au încetat cu totul activitatea, încercând să-i smulgă pe cetățeni din griul vieții de zi cu zi și să le însufle speranța că situația existentă este una trecătoare și cauza românească nu este pierdută.

Instituție culturală de prim rang, Teatrul Național părea în primele zile ale ocupației că și-a pierdut cu totul menirea, clădirea sa principală fiind rechiziționată iar anexele transformate în grajduri. În plus o parte din trupa de actori care rămăseseră pe loc au fost lăsați efectiv în voia sorții, devenind aproape muritori de foame, primind firave ajutoare din partea funcționarilor români¹⁶. Cu toate acestea, directorul teatrului Al. G. Olteanu (care fusese luat și ostatic de germani timp de șapte luni), trupa de actori și administrația românească, pas cu pas, nu mai prejos de soldații din tranșee, au dus o luptă de redare a rolului pentru care fusese concepută instituția.

Mai întâi clădirea teatrului a fost scoasă de sub ordinul de rechiziție, pentru ca apoi în octombrie 1917 să fie obținută și aprobarea de a se ține spectacole în limba română¹⁷. Aceste spectacole erau însă supravegheate cu atenție de autoritățile administrației militare germane. În stagiunea 1917-1918 s-au jucat spectacole precum *Papa Lebonard*, *Doctoria soacrelor*, *Doi pricopsiți*, *Manasse*, *Două orfeline*, *Ulița lumii*, *Pantolonul Roșu*, *Ariciul și sobolul* etc¹⁸. Craiovenii au venit în număr mare la spectacolele de teatru. Jucate cu mult talent, aceste spectacole au avut un rol imens în ridicarea moralului oamenilor, a deturnării lor de la grijile apăsătoare ale cotidianului: „*au făcut să vibreze în sufletele celor rămași și care veneau cu duimul să-i asculte, diversele accente ale graiului românesc, făcându-i să uite pentru câteva ceasuri de amarurile unei vieți nespuse de îndurerate*”¹⁹.

Fundația Alexandru și Aristia Aman și-a continuat de asemenea activitatea, e drept adesea limitată, pe parcursul ocupației germane. Din păcate consultarea sau împrumutarea mai multor cărți a fost interzisă, conținutul acestora fiind considerat ostil propagandei oficiale a Puterilor Centrale²⁰ (Planșa 6). Sala de lectură a fost utilizată drept spațiu pentru ținerea unui curs de limba germană. Însă, în ciuda acestor condiții potrivnice, craiovenii și mai ales elevii, puteau evada din realitate pentru câteva clipe, prin intermediul cărților lecturate. În plus, din octombrie 1917 aveau posibilitate să viziteze și pinacoteca fundației care fusese redeschisă și care avea în componență o serie de tablouri valoroase ale pictorilor Theodor Aman, Nicolae Grigorescu, Gheorghe Tătăreanu. De remarcat că, în cursul anului 1918 s-a reușit și achiziționarea de către fundație a sculpturii *Torsul creație* a lui Anghel Chiciu²¹.

Pentru cei mai puțin iubitori de cultură existau și alte mijloace de petrecere a timpului liber. Făcând o analogie cu alte orașe din teritoriul ocupat, și în Craiova au exista o serie de localuri unde consumatorii, probabil că nu aveau de ales o ofertă prea variată de alimente sau băuturi. De

¹⁵ SJAN Dolj, Fond Primăria Craiova, Serviciul Administrativ, Dosar 2/1917, f. 14.

¹⁶ SJAN Dolj, Fond Primăria Craiova, Serviciul Administrativ, Dosar 41/1916, f. 154.

¹⁷ Până în octombrie 1917, spectacole de teatru în Craiova mai fuseseră ținute de trupe germane aflate în trecere prin oraș.

¹⁸ Firan (coord.), 1978, p. 130.

¹⁹ SJAN Dolj, Fond Teatrul Național, Dosar 1916-1919, f. 5.

²⁰ Cărțile interzise consultării de către cititori erau: *Dezvoltarea unității politice a Românilor*, *Histoire des roumains de Transylvanie et de Hongrie* (N. Iorga); *Strigăt în Pustiu*, *Domnul Notar* (O. Goga); *Habsburgii și Românii* (Rusu Abrudan); *Idealul nostru* (I. Ursu); *Viitorul nostru* (Bernhard ??!); *La Nature*; *Les Annales*; *Pentru Patrie* (Rădulescu Niger); *Je sais tout*; *Războiul cel Mare* (Ogărescu, Manolescu) (SJAN Dolj, Fond Primăria Craiova, Serviciul Administrativ, Dosar 55/1918).

²¹ Nedelcea, 2008, p. 91.

asemenea, pe timpul ocupației germane în oraș existau trei cinematografe, la care neîndoielnic, rulau îndeosebi jurnale de propagandă germane²².

Oricât de neverosimil ar părea, o problemă cu care au avut de a face craiovenii în timpul ocupației germane a fost aceea a câinilor, proprietate personală sau vagabonzi. La începutul anului 1917, fiecărui cetățean care avea un câine sau mai mulți în proprietate i s-a impus plata unei taxe de 30 de mărci²³. Se pare că astfel de taxe, mai mici, au fost impuse și în orașe precum București, Slatina., Pitești, Ploiești, ceea ce i-a determinat pe mai mulți craioveni să ceară diminuarea acestei taxe²⁴.

În privința problemei câinilor, comandantul militar al Craiovei, maiorul Schwabe a reușit să atingă o culme a absurdului greu de egalat. Printr-o înștiințare acesta a transmis proprietarilor de câini ca „*să îngrijească și să ia măsurile potrivite, ca în timpul de la oara 9 seara până la 6 dimineața, liniștea nopții să nu fie tulburată de lătrat de câini*” (Planșa 7). Bineînțeles după tipicul armatei de ocupație nu lipseau nici pedepsele pentru recalcitranți: amendă de 3000 de mărci (de parcă toată populația orașului ar fi fost compusă numai din oameni înstăriți!), închisoarea de până la 6 luni sau ambele concomitent²⁵.

În aprilie 1917, comandantul militar al districtului Dolj a emis o înștiințare adresată populației civile și militarilor germani și austro-ungari prin care solicita legarea tuturor câinilor, inclusiv ai câinilor ofițerilor. Contravenienții civili riscuau o amendă de 1000 de lei (sau închisoarea de până la șase luni), ofițerii care nu se supuneau urmând să fie cercetați disciplinar. În același timp toate pisicile și câinii vagabonzi urmau să fie uciși, iar cadavrele lor predate Serviciului pentru utilizarea cadavrelor (?!!)²⁶.

Cum se priveau reciproc și ce atitudine aveau unii față de alții, ocupanții și populația ocupată? Românii sunt prezentați în culori diferite în funcție de autor. Astfel, în lucrarea propagandistică *De la Sibiu până la Siret. Impresiunile unui corespondent de războiu* al lui Karl Rosner: „*Aici pe strada Lipscani domnește aceeași înghesuială. [...]se amestecă băștinașii cu o supunere mlădioasă, dezgustătoare. Se văd pe stradă și femei și multe încă. Și toți vorbesc nemțește, silindu-ne să admirăm talentul extraordinar cel au la limbi. Acum cinci zile nu știau decât românește și franțuzește*”²⁷. Pe de altă parte, în lucrarea memorialistică al lui Gerhard Velburg, imaginea locuitorilor orașului este ceva mai nuanțată: „*O mare de oameni ne întâmpină pe străzi, mai cu seamă femei. [...] Niște dudu poartă rochii îngrozitor de scurte cum nu suntem obișnuiți să vedem în Germania. Tinerele ne zâmbesc prietenos. Însă multe doamne în vârstă plâng. De ce? Pentru că îi văd în noi pe dușmanii din cale afară de puternici ai soților, fiilor și fraților lor, mă gândesc*”²⁸.

Dincolo de toate rechizițiile mai mult sau mai puțin forțate, încălcarea drepturilor cetățenești de către administrația militară germană, simplii soldați ai Puterilor Centrale nu erau priviți tot timpul de către români drept niște asupritori, uneori existând sentimente de sinceră compasiune față de aceștia²⁹.

²² Într-un proiect de ajutorare a cantinelor populare, Primăria Craiova menționa existența a trei cinematografe care la un interval de două săptămâni trebuiau să depună o sumă de bani (SJAN Dolj, Fond Primăria Craiova, Serviciul Administrativ, Dosar 26/1918, f. 40).

²³ SJAN Dolj, Fond Primăria Craiova, Serviciul Administrativ, Dosar 1/1917, f. 75.

²⁴ SJAN Dolj, Fond Primăria Craiova, Serviciul Administrativ, Dosar 1/1917, f. 74.

²⁵ SJAN Dolj, Fond Colecția Documente, Pachet CCLXXXVI, f. 22.

²⁶ SJAN Dolj, Fond Primăria Craiova, Serviciul Administrativ, Dosar 38/1917, f. 7

²⁷ Rosner, 1917, p. 88.

²⁸ Velburg, 2018, p. 40.

²⁹ „...în casa noastră în mai multe rânduri, au fost încartiruiți soldați cu care familia noastră se împrietenise. Erau bieți oameni care ne vorbeau de spre casele lor, despre femeile și copiii lor. Se fereau unii de alții; când rămâneam însă singuri ne mărturiseau că s-au saturat de război. Unii dintre ei erau bătrâni [...] Vedeai oameni gârbovi cum își țirau cizmele, aplecați sub greutatea ranițelor grele.” (Baba, 1977, p. 14).

În condițiile unui control foarte strict al populației civile și al unor pedepse drastice în cazul deținerii ilegale de arme de foc, pe teritoriul românesc ocupat³⁰, ca de altfel și pe alte teritorii ocupate de armatele Puterilor Centrale, nu a fost posibilă existența unei mișcări de rezistență armate. Dar, a existat însă o rezistență pasivă a populației față de ocupanți, rezistență care nu presupunea recurgerea la mijloace violente. Formele de rezistență pasivă folosite au fost variate: răspândirea de știri despre victoriile armatei române și înfrângerile suferite de germani pe front, ascunderea de bunuri care urmau să fie rechiziționate, recurgerea la piața neagră pentru procurarea de alimente și produse prohibite etc.

În august 1917, maiorul Schulemburg comandantul militar al Craiovei atrăgea atenția funcționarilor români asupra răspândirii în rândurile populației a zvonurilor referitoare la o iminentă retragere a armatei germane de pe teritoriul românesc ocupat. Ca atare li se cerea funcționarilor români să pună capăt cu hotărâre acestor zvonuri, cei care le răspândeau fiind aspru pedepsiți³¹. De astfel, despre situația militară din ce în ce mai grea a Puterilor Centrale și despre victoriile trupelor române se vorbea și în cadrul unor întruniri private, ferite de ochii și urechile administrației militare germane, aceasta fiind altă formă a rezistenței pasive adoptate de craioveni³².

Fără îndoială, se poate spune despre perioada ocupației germane că a fost una foarte grea pentru locuitorii Craiovei, ca de altfel pentru toată populația de pe teritoriul aflat sub stăpânire inamică. Craiovenii au trebuit să se adapteze la noua situație survenită și să depășească toate obstacolele care, inițial păreau insurmontabile. Având încredere în victoria cauzei românești, încercând pe cât posibil să eludeze controlul strict impus de administrația dușmană, locuitorii Băniei au reușit să treacă în final cu bine peste această epocă întunecată din istoria orașului.

BIBLIOGRAFIE

Surse inedite

- Arhiva Bibliotecii Alexandru și Aristia Aman Craiova, Dosar 1917.
 SJAN Dolj, Fond Colecția Documente, Pachet CCLXXXVI.
 SJAN Dolj, Fond Prefectura Dolj, Serviciul Administrativ, Dosar 122/1919.
 SJAN Dolj, Fond Primăria Craiova, Serviciul Administrativ, Dosar 17/1916.
 SJAN Dolj, Fond Primăria Craiova, Serviciul Administrativ, Dosar 2/1917.
 SJAN Dolj, Fond Primăria Craiova, Serviciul Administrativ, Dosar 41/1916.
 SJAN Dolj, Fond Primăria Craiova, Serviciul Administrativ, Dosar 26/1918.
 SJAN Dolj, Fond Primăria Craiova, Serviciul Administrativ, Dosar 1/1917.
 SJAN Dolj, Fond Primăria Craiova, Serviciul Administrativ, Dosar 38/1917.

³⁰ Cu excepția bineînțeles a grupului de rezistență condus de Victor Popescu, grup armat care efectiv a devenit un coșmar pentru autoritățile administrației militare inamice din Oltenia.

³¹ „De cât-va timp se răspândesc în Craiova, zvonuri nesăbuite asupra situației războiului și a Comandamentului Armatei Germane. Ori cât de stupide și de copilărești ar fi aceste zvonuri, că de exemplu Comandamentul Militar German ar intenționa să părăsească Oltenia,- ceia ce nici un om cu minte n'ar putea să-i dea crezământ-totuși opinia publică este neliniștită.

Comandatura recomandă membrilor tuturilor membrilor și Consiliului Comunal precum și tuturor funcționarilor orașului, să se ridice cu energie contra unor asemenea zvonuri.

Este amintit, că răspândirea știrilor false se pedepsește cu cele mai grele pedepse și după împrejurări, chiar cu împușcarea, și că membrii autorităților și funcționarii să facă deja pasibili de pedeapsă, dacă suferă astfel de mampera (?!!), fără să reacționeze cu energie în contra lor” (Arhiva Bibliotecii Alexandru și Aristia Aman Craiova, Dosar 1917, f. 228).

³² „Tata era un bun patriot. Îi cunoștea pe germani [...] În casa noastră se adunau seara câțiva intelectuali și prieteni de-ai săi. Printre sârmele ghimpatе ce separau Moldova de restul țării soseau vești despre victoriile trupelor române. Se strecurau ziare care ajungeau nu știu cum până la noi. Erau citite cu vocea întretăiată de emoție. Din cauza acestor întruniri și în urma unui denunț, într-o zi casa a fost răscolită de poliția germană.” (Baba, 1977, p. 15).

SJAN Dolj, Fond Teatrul Național, Dosar 1916-1919.

Surse edite

- Baba, C. 1977. Confesiuni. *Omagiu Liceului „Nicolae Bălcescu” din Craiova la cea de-a 150-a aniversare*. Craiova, pp. 13-20.
- Decusară, E. C. 1921. *România sub ocupațiune dușmană. Fascicola I. Organizarea și activitatea poliției militare*, București: Editura Curții Regale F. Göbl și Fii.
- Florea, F. (coord.) 1978. *Istoria Teatrului Național din Craiova*. Craiova: Scrisul Românesc.
- Giurescu, C. 1976. *Amintiri*. București: Sport-Turism.
- Nedelcea, T. 2008. *Centenar Biblioteca „Aman”*. Craiova: Sim Art.
- Rosner, K. 1917. *De la Sibiu la Siret. Impresiunile unui corespondent de războiu*, București: Editura Regele Carol.
- Tăriceanu, H. [f. a.]. *Oltenia sub ocupație. Procesul profesorului Maximilian W. Schroff de la Liceul „Carol P”*. Craiova: Editura Ag. Husar.
- Valjan, I. 2013. *Cu glasul timpului. Amintiri*, București: Humanitas.
- Velburg, G. 2018. *În spatele frontului. Marele Război așa cum l-am văzut eu: decembrie 1916-iunie 1918. Însemnările unui soldat german în Români ocupată*. București: Humanitas.

ABREVIERI

SJAN Dolj - Serviciul Județean al Arhivelor Naționale, Filiala Dolj.

LISTA PLANȘELOR

- Planșa 1.** Bilet de identitate (colecțiile Muzeului Olteniei Craiova, nr. inv. 27291).
- Planșa 2.** Permis de mutare (colecțiile Muzeului Olteniei Craiova, nr. inv. 31663).
- Planșa 3.** Cartelă de pâine din perioada ocupației germane a orașului (SJAN Dolj, Fond Primăria Craiova, Serviciul Administrativ, Dosar 36/1917).
- Planșa 4.** Cartelă de pâine (SJAN Dolj, Fond Primăria Craiova, Serviciul Administrativ, Dosar 36/1917).
- Planșa 5.** Lista de cărți care au fost interzise de către administrația militară germană (SJAN Dolj, Fond Primăria Craiova, Serviciul Administrativ, Dosar 55/1918).
- Planșa 6.** Înștiințare prin care craiovenii trebuiau să facă în așa fel încât câinii să nu mai latre noaptea (SJAN Dolj, Fond Prefectura Dolj, Serviciul Administrativ, Dosar 21/1917).

*Nr. în baza
permițelor
No 1544/918
Ministerului de Interne*

Personal-Ausweis Nr.
Bilet de identitate Nr.

1. Name Mădăra Alexandrescu
Numele

falls verh. oder Witwe: Mädchenname (geborene) Mădăra Maria (Mădăra)
dacă este măritată, soție sau văduvă: numele de fată (născută)

2. Staatsangehörigkeit România
naționalitate

3. geboren am 18 sept. 11 Geburtsort București
născut la locul nașterii

4. Beruf
ocupație

5. Adresse am Aufenthaltsort Str. Colina - No 108.
adresa în locul șederii

Ausstellungsort București Datum 18. 7. 918
localitate dată

Unterschrift des ausstellenden Beamten Șeful Cere 13
iscălitura funcționarului eliberând biletul Cerșior

Unterschrift des Inhabers des Ausweises Mădăra Alexandrescu
iscălitura posesorului biletului

Stempel der sigiliul auto

C. 1855. 10000. M. 5. 12. 5. 19.

KOMMANDANTUR 209 ADI Q.

KOMMANDANTUR 269 Craiova, *B. H.* 1918

ABT Q.

UMZUGSCHEIN | No. *754*
 Permis de mutare

Nivoreanu-Colai si

hat die Erlaubnis, von Str. *Cupa-Vode* Nr. *161 bis*
 are permisiunea de a se muta din Str. No.

nach Str. *13 Septembre* Nr. *40* umzuziehen.
 in Str. No.

Anzahl der Familienmitglieder *7*
 No. membrilor familiei

Anzahl der Zimmer in der *4*
 neuen Wohnung No. camerilor in locuinta noua

KOMMANDANTUR 269
 ABT Q.
*Legnini
 Mulroff*

Der Besitzer dieses Umzugsscheines ist verpflichtet sich sowohl vor als auch nach dem Umzug bei
 der zuständigen Wache zu melden.
 Posesorul acestui permis de mutare este obligat de a se prezenta înainte și după mutare
 la secțiunile polițienești respective.

Plansa 2

XVIII. Brotkarte
 der Stadt Craiova

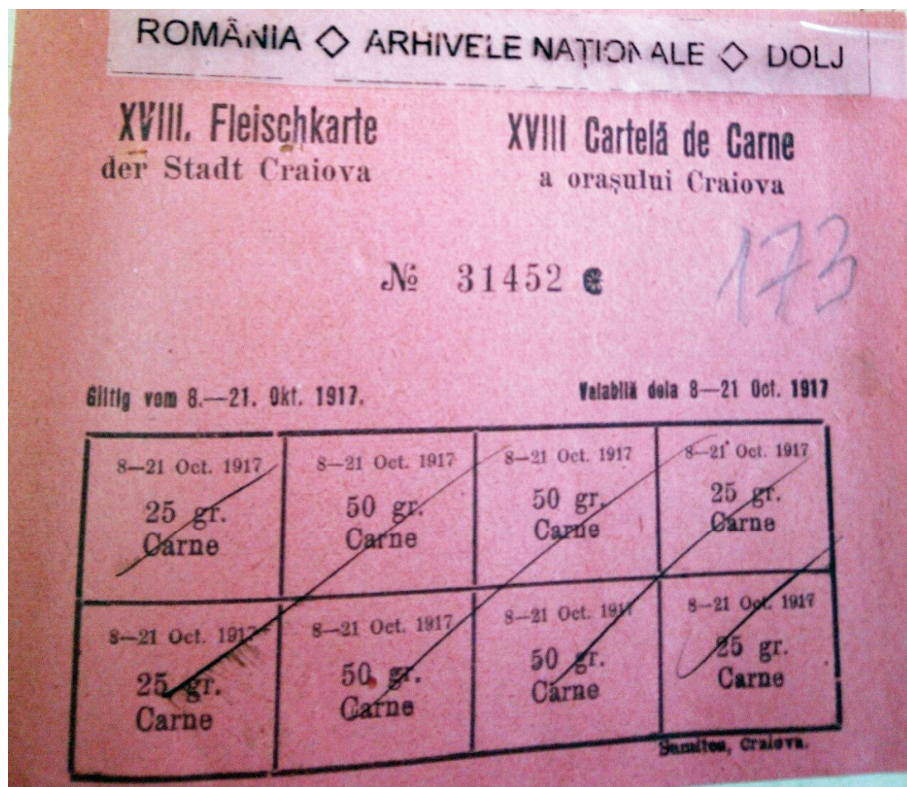
Nr 31452

XVIII Cartelă de Pâine
 a orașului Craiova

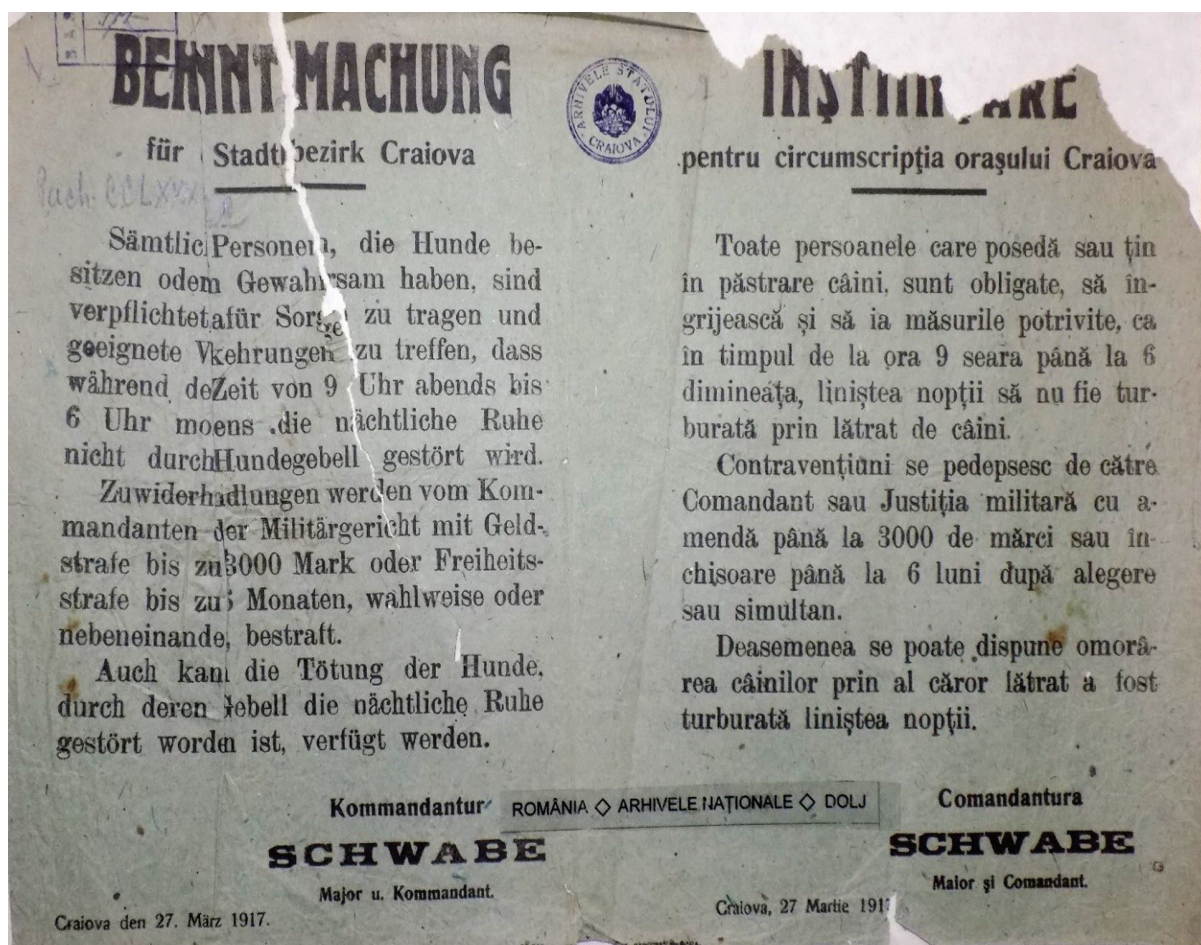
Giltig vom 8.—21. Okt. 1917. Valabilă dela 8—21 Oct. 1917

8—21 Octombrie 1917 880 grame Pâine	8—21 Oct. 1917 140 grame Pâine	8—21 Oct. 1917 440 grame Pâine	8—21 Oct. 1917 440 grame Pâine	8—21 Oct. 1917 440 grame Pâine	8—21 Oct. 1917 140 grame Pâine
	8—21 Oct. 1917 300 grame Pâine	8—21 Oct. 1917 440 grame Pâine	8—21 Oct. 1917 440 grame Pâine	8—21 Oct. 1917 440 grame Pâine	8—21 Oct. 1917 300 grame Pâine
8—21 Octombrie 1917 880 grame Pâine	8—21 Oct. 1917 140 grame Pâine	8—21 Oct. 1917 440 grame Pâine	8—21 Oct. 1917 440 grame Pâine	8—21 Oct. 1917 440 grame Pâine	8—21 Oct. 1917 140 grame Pâine
	8—21 Oct. 1917 300 grame Pâine	8—21 Oct. 1917 440 grame Pâine	8—21 Oct. 1917 440 grame Pâine	8—21 Oct. 1917 440 grame Pâine	8—21 Oct. 1917 300 grame Pâine

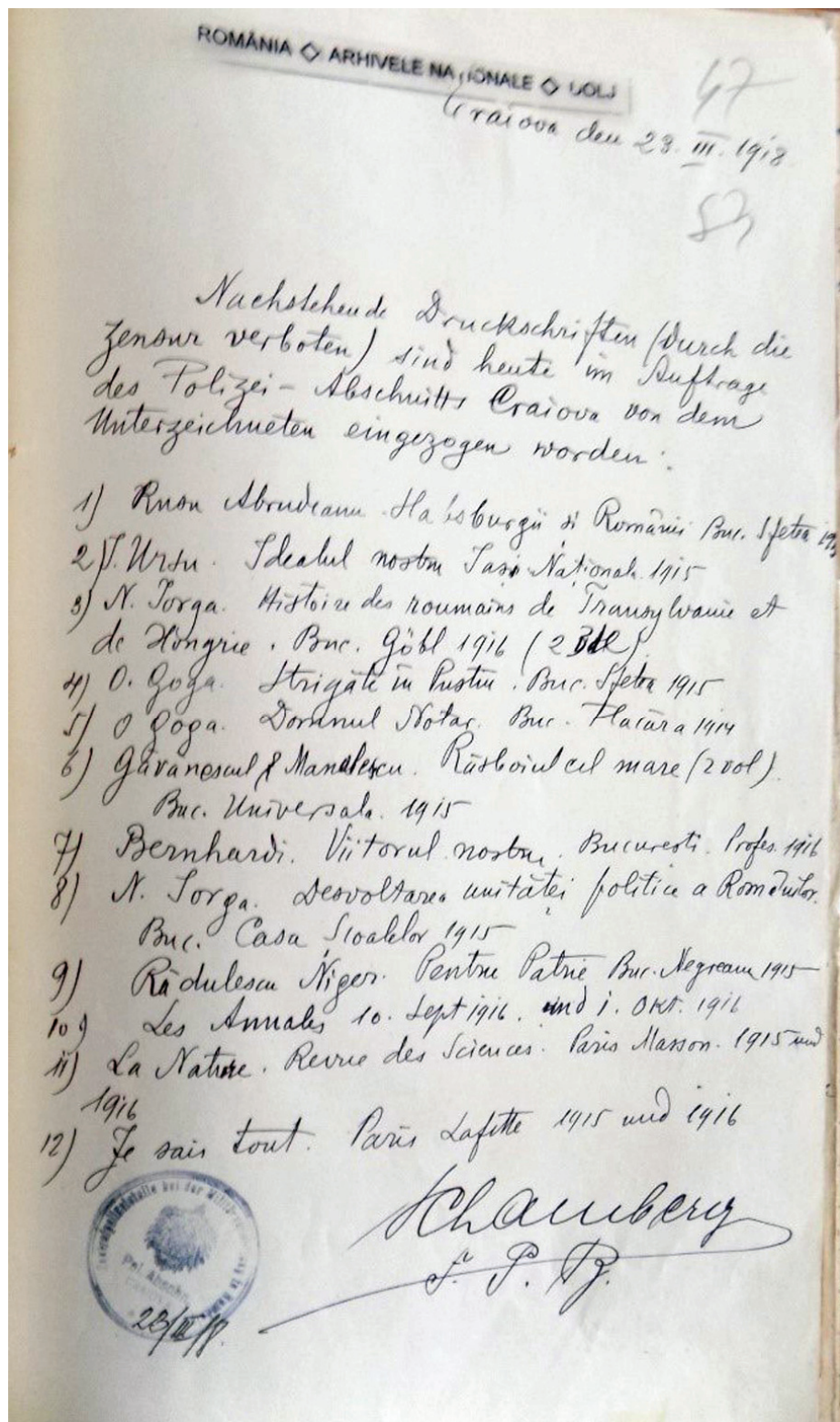
Plansa 3

Planșa 4

Planșa 6

Planșa 5